

emū

EMU:Skola

Mūsdienīgs digitāls skolēnu
emocionālo un uzvedības
grūtību monitoringa un
atbalsta rīks izglītības iestādēm

Pieejas aprobācijas pilotprojekta
gala ziņojuma kopsavilkums

Pētījums izpildīts un finansēts, pamatojoties uz pakalpojuma līguma Nr. 2-6.1e/21/14 "Par izglītojamo sociāleemocionālās un mentālās veselības problēmu identificēšanas un risināšanas pieejas procesa un algoritma aprobāciju Latvijas skolās", kas tika noslēgts 2021. gada 2. februārī starp Izglītības un zinātnes ministriju un nodibinājumu "Fonds PLECS".

Pasūtītājs:

**IZGLĪTĪBAS
UN ZINĀTNES
MINISTRIJA**

Izpildītājs:

**NODIBINĀJUMS
"FONDS PLECS"**

ZIŅOJUMA AUTORI:

**Kristīne Dambe,
Nils Sakss Konstantinovs,
Jānis Erts, Georgs Rubenis**

Šī pētījuma saturs un tajā paustie viedokļi atspoguļo tikai autoru nostāju. Pievienojot norādi uz pētījumu, atļauta pētījumā iekļautās informācijas citēšana.

KOPSAVILKUMS

IEVADS UN
KONTEKSTS

KĀPĒC SKOLĀM JĀSEKO LĪDZI BĒRNU EMOCIONĀLAJĀM UN UZVEDĪBAS GRŪTĪBĀM UN KĀ EMU:SKOLA VAR PALĪDZĒT?

Zinātniskie pētījumi pierāda, ka bērna sociālemocionālās un uzvedības grūtības ietekmē ne tikai bērna pašsajūtu, bet arī spēju mācīties (piemēram, Early Intervention Foundation, 2017; OECD, 2017; Ruby, 2019; Goodman et al., 2015; Lereya et al., 2019). Svarīgi šīs grūtības agrīni pamanīt un risināt, lai novērstu tālāku problēmu rašanos. Diemžēl Latvijai Eiropas Savienības kontekstā ir vieni no vājākajiem rādītājiem daudzos ar skolas vecuma bērnu psihoemocionālo veselību saistītos rādītājos. Tā, piemēram, valstī ir gan viens no zemākajiem psihiskās veselības speciālistu skaitiem, gan arī vieni no augstākajiem narkotisko vielu lietošanas un mobinga izplatības rādītājiem starp skolēniem (ESPAD, 2019; Downes et al., 2016).

Citu valstu, piemēram, Lielbritānijas, pieredze rāda, ka izglītības iestādes ir viens no svarīgākajiem posmiem bērnu sociālemocionālo vajadzību identificēšanā un problēmu agrīnā prevencijā, kā arī kopējā bērnu sociālemocionālās veselības stiprināšanā (Public Health England, 2016; Department for Education, 2018). Lai sistēma izglītības iestādē veiksmīgi darbotos, tai jāiekļauj vairākas komponentes, starp kurām

ir gan sociālemocionālo prasmju mācīšana, gan emocionālo un uzvedības grūtību skrīnings (piemēram, Stiffler et al., 2015; Department for Education, 2018). Sistemātisks visu bērnu skrīnings ir īpaši būtisks, lai nodrošinātu, ka visu bērnu grūtības tiek pamanītas.

Turklāt šāda veida instrumenti nepieciešami arī pašām skolām (klašu audzinātājiem un atbalsta personālam) kā atbalsta instrumenti audzināšanas darbā. Mūsdienīga skola vairs sen nav vieta, kurā māca tikai akadēmiskās zināšanas – skolai arī jārada emocionāli droša vide un jaunās kompetenču pieejas ietvaros arī jāattīsta bērnu sociāli emocionālās prasmes – šī pieeja “iekodēta” jaunajos IKVD skolu kvalitātes standartos un VISC izstrādātajā kompetenču izglītības pieejā.

Latvijā pašlaik praksē nav ieviests neviens skrīninga instruments bērnu emocionālo un uzvedības grūtību monitorēšanai, ko varētu efektīvi pielietot vispārējās populācijas līmenī. Tāpēc radīta EMU:Skola – mūsdienīgs, digitāls atbalsta rīks, kas ļauj skolai sekot līdzi bērnu grūtībām, lai ātrāk un efektīvāk sniegtu nepieciešamo atbalstu.

KĀ STRĀDĀ EMU:SKOLA?

EMU:SKOLA STRĀDĀ PAVISAM VIENKĀRŠI:

1. EMU:Skola sistēma izsūta divu veidu skrīninga anketas izglītojamajiem, vecākiem un atsevišķos gadījumos arī klases audzinātājam, kas ļauj gan sekot līdzi izglītojamo, klases un skolas kopējai emocionālajai labsajūtai, gan identificēt tos izglītojamus, kuriem nepieciešams papildu atbalsts.
2. Digitālajā platformā parādās rezultātu apkopojums un ieteikumi izglītojamā, klases un izglītības iestādes līmenī, kā arī skolas atbalsta personālam tiek apkopota informācija par tiem izglītojamajiem, kuriem skrīnings uzrādījis visaugstāko risku.

Kā holistiska pieeja EMU:Skola ietver ne tikai pašu platformu, bet nodrošina arī nepieciešamās tiešsaistes mācības klašu audzinātājiem, atbalsta personālam un skolas vadības komandai.

EMU:Skolas pieejas mērķis ir būt par digitālu rīku, kas atbalsta klases audzinātājus un atbalsta komandu audzināšanas darbā, kā arī skolas vadības komandu skolas atbalsta sistēmas kvalitātes un efektivitātes izvērtēšanā un resursu plānošanā.

EMU: SKOLA:

- ar zinātniski pamatotu skrīninga pieeju ļauj agrīnāk ieraudzīt izglītojamus ar uzvedības un/vai emociju grūtībām;
- palīdz veidot sadarbību starp klases audzinātāju un atbalsta personālu;
- palīdz skolai izsekot un attīstīt sadarbības procesus un resursu plānošanu izglītojamo grūtību risināšanā;
- dod tūlītējas rezultātu interpretācijas, kas ir nepieciešamas darbam ar izglītojamajiem;
- sniedz metodiskus ieteikumus audzinātājiem un atbalsta personālam.

PILOTPROJEKTA MĒRĶI UN NORISE

Lai izvērtētu, vai EMU:Skola piedāvātā skrīninga pieeja ir praktiski realizējama Latvijas skolās un profesionālajās izglītības iestādēs, Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) finansiāli atbalstīja praktisko pētījumu, kura ietvaros pieeja tika testēta 15 izglītības iestādēs visā Latvijā. Pilotprojekta virsmērķis bija izpētīt nepieciešamās darbības un resursus izglītojamo sociālemocionālās un mentālās veselības problēmu identificēšanas un risināšanas pieejas procesa un algoritma aprobācijai Latvijas skolās.

Praktiskā pētījuma ietvaros bija jāatbild uz vairākiem pragmatiskiem jautājumiem, ieskaitot:

1. Vai EMU:Skola piedāvātā skrīninga pieeja ir praktiski realizējama izglītības iestādēs Latvijā?
2. Vai EMU:Skola palīdz izglītības iestādēm efektīvāk identificēt un risināt bērnu emocionālās un uzvedības grūtības?
3. Ko iegūtie skrīninga dati saka par izglītojamo grūtībām?
4. Kādā veidā EMU:Skolu varētu mērogot, lai tas kā praktisks darba atbalsta instruments būtu pieejams pēc iespējas lielākam izglītības iestāžu skaitam?
5. Kā EMU:Skola iegūtie dati un pieeja varētu tikt lietoti kopējā izglītības kvalitātes monitoringa kontekstā?

Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, tika analizēti skrīninga gaitā iegūtie kvantitatīvie dati (7583 izglītojamo¹, 5461 vecāku, 3751 klases audzinātāju aizpildītas anketas), kā arī veikta pilotskolu² klases audzinātāju anketēšana (179 aizpildītas anketas) un novadītas 42 daļēji strukturētas intervijas un fokusgrupas ar pilotskolu klašu audzinātājiem, atbalsta personālu, direktoriem un vecākiem. Attālināto mācību formāta un pandēmijas radīto apstākļu dēļ lielākā daļa atgriezeniskās saites tika ievākta no skolu personāla.

Pētījumā piedalījās 15 izglītības iestādes no visas Latvijas, kas ietvēra dažādu izglītības iestāžu veidus (pamatskolas, vidusskolas, ģimnāzijas, profesionālās vidusskolas un tehnikumus). Šajās izglītības iestādēs kopā mācījās gandrīz 7000 izglītojamo 383 klasēs vai grupās/kursos.

¹ Aizpildīto anketu skaits pārsniedz izglītojamo skaitu, kuri piedalījās pilotprojektā, jo 5.-12. klašu/1.-4.kursu izglītojamajiem bija jāaizpilda 2 skrīninga anketas.

² Pilotskolas iekļāva gan vispārizglītojošās skolas, gan tehnikumus un profesionālo vidusskolas. Lasāmības dēļ turpmāk tekstā atsaucamies uz "pilotskolām".

PILOTPROJEKTA LAIKA LĪNIJA

1. ATTĒLS

Visa pilotprojekta laikā pilotprojekta dalībiskolām bija iespēja piedalīties iknedēļas tiešsaistes jautājumu un atbilžu sesijās ar EMU:Skola komandu

Avots: autoru apkopojums

PANDĒMIJAS IETEKME UZ PILOTPROJEKTA NORISI

Tā kā pilotprojekts norisinājās Covid-19 apstākļos, pilotskolās mācības un skolēnu atbalsts pārsvarā norisinājās attālināti. Tas ietekmēja skrīninga un pieejas aprobāciju vairākos veidos. Pirmkārt, pilotskolām bija grūtāk informēt un iesaistīt bērnus un vecākus. Otrkārt, klašu audzinātājiem bija grūtāk aizpildīt anketas par bērniem, jo bija novērojušas tos klātienē mācībās tikai neilgu laiku rudens semestrī. Treškārt, attālināto mācību formātā pilotskolu personālam bija mazāka vēlme izmēģināt EMU:Skola sniegto metodiku nekā tas būtu bijis klātienē.

Pilotprojekts norisinājās no 2021. gada februāra līdz jūlijam (1. attēls). Lielākajā daļā pilotskolu skrīnings norisinājās martā–aprīlī, bet rezultāti bija pieejami aprīļa beigās–maija vidū. Atgriezeniskās saites intervijas un fokusgrupas norisinājās maijā un jūnijā. Pilotprojekta laikā tika veiktas dažādas izglītojošās aktivitātes un tika nodrošinātas nepieciešamās mācības par skrīninga veikšanu un rezultātu interpretēšanu.

Lai gan šie ierobežojošie apstākļi nav būtiski, mūsu redzējumā pilots ļāva pietiekami izvērtēt EMU:Skola piedāvāto kopējo monitoringa pieeju – par to liecina arī kopējā pozitīvā pilotskolu sniegtā atgriezeniskā saite. Turklāt EMU:Skolas sniegtajiem datiem par bērnu grūtībām bija īpaši būtiska nozīme tieši attālināto mācību kontekstā – bērnu un vecāku sniegtā informācija ļāva klašu audzinātājiem un atbalsta personālam operatīvi iegūt informāciju par grūtībām, par kurām pilotskolas citkārt nebūtu uzzinājušas.

PILOTPROJEKTA REZULTĀTI

LAI
IZVĒRTĒTU
PILOT-
PROJEKTU...

...TIKA ANALIZĒTI IEGŪTIE SKRĪNINGA DATI, KĀ ARĪ NOVADĪTAS VAIRĀK NEKĀ 40 INTERVIJAS UN FOKUSGRUPAS AR PILOTSKOLU KLAŠU AUDZINĀTĀJĀM, ATBALSTA PERSONĀLU UN SKOLU DIREKTORIEM, KĀ ARĪ DAŽAS VECĀKU FOKUSGRUPAS.

KO SKRĪNINGA DATI SAKA PAR BĒRNU EMOCIONĀLAJĀM UN UZVEDĪBAS GRŪTĪBĀM?

Skrīninga dati rāda, ka būtiskai daļai bērnu nepieciešams atbalsts – īpaši pandēmijas un attālināto mācību apstākļos.

Veiktā skrīninga dati rāda, ka līdz pat 1/3 bērnu potenciāli ir būtiskas emociju un/vai uzvedības grūtības (2. attēls), kuru dēļ tiem var būt nepieciešams papildu atbalsts skolā vai ārpus tās (t.i. skolēni “uzmanības režīmā” un “stresa režīmā”).³

³ Bērnu, vecāku un klases audzinātāju aizpildīto “Stiprās puses un grūtības” anketu rezultāti tiek apkopoti, nosakot EMU “režimu” – t.i. “mācību režīms” norāda, ka bērns ir emocionālā līdzsvarā, labi tiek galā ar ikdienas stresiem un spēj ar pilnu atdevi nodoties mācībām; “stresa režīms” nozīmē, ka anketu atbildes norāda, ka bērns potenciāli piedzīvo paaugstinātu stresu, kas rada grūtības un sāk izpausties nepalīdzošā stresa uzvedībā; mācīšanās var būt apgrūtināta; “uzmanības režīms” norāda, ka bērnam nepieciešams pievērst nopietnu uzmanību gan no atbalsta speciālistiem, gan ģimenes, lai novērtētu stresa izraisītās grūtības, riska līmeni un sniegtu palīdzību. Jāizvērtē, vai jāpiesaista papildu atbalsts ārpus skolas.

EMU:SKOLA SKRĪNINGA KOPĒJIE REZULTĀTI PILOTSKOLĀS – 1/3 BĒRNU POTENCIĀLAS GRŪTĪBAS

2. ATTĒLS

Avots: EMU:Skola skrīninga dati (n=6968), anketa "Stiprās pusēs un grūtībās", izglītības iestāžu dati par izglītojamo kopējo skaitu.

Tas nozīmē, ka hipotētiskā 30 bērnu klasē pilotprojekta skolā klases audzinātājam būtu jāatbalsta 9 bērni.

30 bērnu klasē pilotprojekta skolā:

15 skolēni mācību režīmā

5 skolēni stresa režīmā

4 skolēni uzmanības režīmā

par 6 skolēniem nav informācijas

ATBALSTA PERSONĀLA REDZESLOKĀ NONĀCIS BŪTISKS SKAITS BĒRNU

Kā redzams 3. attēlā, atsevišķās pilotskolās skrīnings identificēja 7-150 bērnu "uzmanības režīmā", lai gan vairākās pilotskolās šis skaits ir mazs, jo pilotprojektā piedalījās maza daļa izglītojamo.

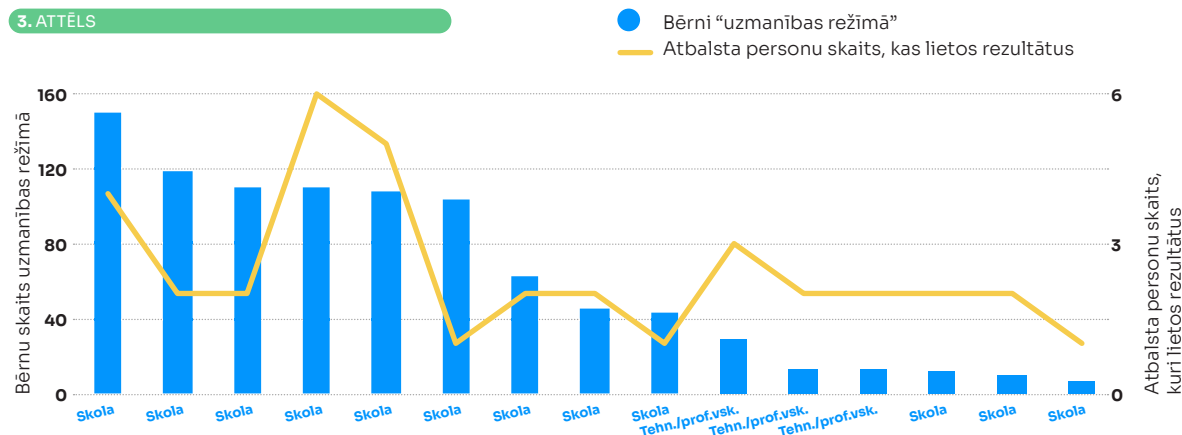
Ņemot vērā atbalsta personāla skaitu, kas būs rezultātu lietotāji un visticamāk arī izvērtēs tālākos soļus un nepieciešamo atbalstu (1-6 cilvēki atkarībā no izglītības iestādes),

tas nozīmē, ka uz vienu skolas identificēto atbalsta personu pilotprojekta laikā bija 5-104 bērni "uzmanības režīmā".

Vairākās pilotskolās atbalsta personāls norādīja, ka šis "uzmanības režīma" bērnu skaits ir ļoti liels, lai veiktu nākamos pēc skrīninga paredzētos soļus, ņemot vērā, ka jau tuvojās mācību gada noslēgums. Tomēr darbs ar šiem bērniem, veicot papildu prioritizācijas darbības, būtu iespējams mācību gada ietvaros, kad atbalsta personālam būs 3-4 mēneši laika strādāt ar katra skrīninga posma rezultātiem.

"UZMANĪBAS REŽĪMA" BĒRNU SKAITS PILOTSKOLĀS PRET ATBALSTA PERSONĀLA SKAITU, KAS BŪS DATU LIETOTĀJI (IDENTIFICĒ PAŠAS SKOLAS)

3. ATTĒLS

Avots: EMU:Skola skrīninga dati (n=6968), anketa "Stiprās pusēs un grūtībās", izglītības iestāžu dati par izglītojamo kopējo skaitu.

Tas, ka daudzām skolām “uzmanības režīma” bērnu skaits – īpaši pandēmijas apstākļos – būs pārsteigums, bija sagaidāms. Kā minēja viena no atbalsta personāla pārstāvēm intervijā – šo datu ieraudzīšana līdzinās aisberga neredzamās daļas izcelšanai no jūras. Tāpēc būtiski pieiet rezultātiem pragmatiski, prioritizējot gadījumus, kuriem pievērsties un izvirzot reālistiskus sasniedzamos mērķus.

SKRĪNINGS ĻĀVA IERAUDZĪT BĒRNUS, KURI CITKĀRT PALIKTU NEPAMANĪTI

Pilotskolu vērtējumā skrīnings ļāva beidzot ieraudzīt aisberga neredzamo daļu – bērnus un jauniešus ar emocionālajām grūtībām, kuras ne vienmēr redzamas bērna uzvedībā, sekmēs vai kavējumos. Šīs grūtības īpaši svarīgi risināt pandēmijas un attālināto mācību kontekstā, kad tās visdrīzāk būtiski pieaugušas. Atgriezeniskā saite no klašu audzinātājiem un atbalsta personāla liecina, ka tieši skrīnings ļāvis pamanīt šo bērnu vajadzības.

Kad ieraudzīju skaitļus maija sākumā, pārņēma panika, domāju – esam ieberzušies ar šo projektu. Pagāja nedēļa, pārrunājām ar direktori – viņi nomierināja, ka šie rezultāti ir jau gadu gadiem, neizejam cauri visiem vienā reizē. Pieejam reālistiski – ņemam, mēģinām, skatāmies.

Kad aisbergu izceļ ārā no jūras, tad ir šausmas, bet patiesība esi bijis visu laiku blakus. Vismaz tagad apjaušam, kā plānot nākamo gadu, un izmantojam rīku savā labā.

/Pilotskolas atbalsta personāls/

Par vienu bērnu, skatoties uz mācību vērtējumiem, man šķita, ka viss ir kārtībā. Bet tieši šajā semestrī pamanīju, ka kaut kas nav. Pēc testa sapratu, ka nonāca “uzmanības režīmā”. Izrunājām, un atklājās, ka ļoti traucējoša vide mājās. Sasaucām uz konsultāciju un izvilcām no grāvja ārā. Ja nebūtu testa, varbūt joprojām domātu, vai tur kaut kas ir vai nav.

/Pilotskolas klases audzinātāja/

Tieši mani labie, izcilie 3 bērni ir trauksmes stāvoklī. Viņi ir pilnīgi pārmācījušies, ar trīcošām rokām. Sazvanīju, un mēs visu pārrunājām. Vienā ģimenē izmisums, bērns vispār neguļ – tikai mācās, lasa, raksta. Par to skolā nezināja neviens, atzīmes labas, stundas nekavēja. Arī man kā klases audzinātājam ne bērns, ne vecāks nebija iepriekš pateicis.

/Pilotskolas klases audzinātāja/

KĀDA BIJA PILOTSKOLU ATGRIEZENISKĀ SAITE PAR EMU:SKOLA PIEDĀVĀTO PIEEJU?

LIELĀKAJĀ DAĻĀ PILOTSKOLU VALDĪJA IZPRATNE PAR TO, KĀPĒC IR JĀATBALSTĀ BĒRNU EMOCIONĀLĀS VAJADZĪBAS UN KĀ TAS IETEKMĒ MĀCĪBU SNIEGUMU UN BĒRNU MOTIVĀCIJU MĀCĪTIES

Intervijas un fokusgrupas liecina, ka izglītības iestāžu vadības komandas un atbalsta personāls saprot, ka bērnu emocionālās un uzvedības grūtības var ietekmēt bērnu motivāciju, uzvedību un mācību sniegumu.

Klases audzinātāju aptaujā arī 94% klašu audzinātāju uzskatīja, ka skolas uzdevums ir sekot līdzi bērnu emocionālajam stāvoklim un 91% piekrita, ka skolā tiek pievērsta uzmanība bērnu emocionālajām vajadzībām. Turklāt 88% piekrita, ka skolai bērnu emocionālā labsajūta ir tikpat svarīga kā akadēmiskās sekmes. Tāpēc izglītības iestādēs, kuras piedalījās pilotā, jau daudz tiek darīts, lai savu iespēju robežās atbalstītu un risinātu bērnu emocionālās un uzvedības grūtības.

KLAŠU AUDZINĀTĀJI UZSKATA/PIEKRĪT:

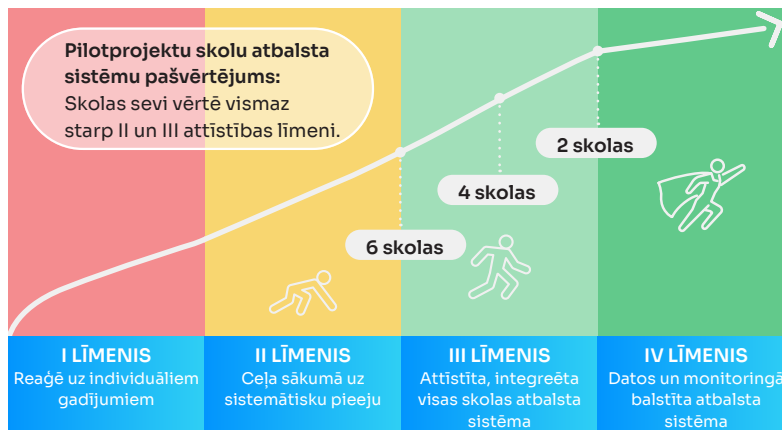
- 94%** skolas uzdevums ir sekot līdzi bērnu emocionālajam stāvoklim
- 91%** skolā tiek pievērsta uzmanība bērnu emocionālajām vajadzībām
- 88%** skolai bērnu emocionālā labsajūta ir tikpat svarīga kā akadēmiskās sekmes

Tomēr lielākā daļa pilotskolu direktoru atzīst, ka šobrīd vēl ir tikai ceļā uz efektīvu un sistemātisku pieeju bērnu atbalstam. Intervijās un fokusgrupās (pārsvarā ar skolu direktoriem) lūdzām novērtēt, cik labi strādā esošā sistēma un pastāstīt par lielākajiem izaicinājumiem. Lai veicinātu šo diskusiju, izveidojām ietvaru, kas kopumā raksturoja četrus līmeņu skolu atbalsta sistēmas. Šis ietvars tika radīts kā diskusijas veicināšanas materiāls, nevis kā skolu sistēmu novērtēšanas instruments.

Lielākā daļa izglītības iestāžu sevi novērtēja starp 2. un 3. līmeni (4. attēls) – t.i. pilotskolās jau ir iestrādnes sistemātiskai pieejai, ir savstarpējie sadarbības mehānismi starp klases audzinātājiem un atbalsta personālu, tiek domāts ne tikai par uzvedības grūtībām, bet arī emocionālām grūtībām, bet tomēr direktori vēl neraksturotu skolu sistēmu kā “attīstītu un integrētu”. Lielākie izaicinājumi saistījās ar atbalsta resursu trūkumu, kura dēļ nevarēja sniegt preventīvu atbalstu, kā arī atbalstu bērniem, kuru grūtības jau pamanītas, kā arī sistemātisku monitoringa un datu analītikas instrumentu izstrādāšanu. Ar visiem šiem izaicinājumiem var palīdzēt tieši EMU:Skola.

PILOTSKOLU PAŠVĒRTĒJUMS PRET PIEDĀVĀTO IETVARU

4. ATTĒLS
Pilotprojekta skolas ir ceļā uz attīstītām atbalsta sistēmām. EMU:skola ir nākamais solis skolu sistēmu pilnveidē

* Nav iekļautas 3 pilotprojekta skolas, kuru intervijas vai fokusgrupās šī tēma netika apspriesta.

Avots: intervijas un fokusgrupas ar pilota iestāžu direktoriem, klašu audzinātājiem un atbalsta personālu (12 no 15 izglītības iestādēm); autoru apkopojums

KOPUMĀ PILOTSKOLAS REDZ EMU:SKOLU KĀ PRAKTISKU ATBALSTA INSTRUMENTU, KURU VĒLĒTOS IZMANTOT ARĪ NĀKAMGAD.

Direktori un skolas atbalsta personāls viennozīmīgi novērtēja EMU:Skolu kā rīku, ko vēlētos lietot skolā arī ikdienā mācību gada ietvaros. Mazliet skeptiskākas bija klašu audzinātājas – 69% piekrita, ka vēlētos lietot EMU:Skolu arī nākamgad (5. attēls). Kā atzina pašas skolas, sākotnējā pretestība un skepse pret visu jauno ir normāla inovāciju ieviešanas procesa sastāvdaļa. Būtiskākos ieguvumus un iesaistes barjeras dažādajām lietotāju grupām detalizēti analizējam attiecīgajās sadaļās.

Kā būtiskākos ieguvumus pilotskolas min EMU:SKOLA sniegtās datu vizualizācijas un skaidrojumus, iespēju ātri un operatīvi iegūt 360° skatu par bērnu un uzrunāt šos bērnus skrīninga procesa kontekstā (6. attēls).

SKOLU VĒLME LIETOT EMU:SKOLA ARĪ NĀKAMGAD

5. ATTĒLS

Avots: Klases audzinātāju anketa (n=179), 40 intervijas un fokusgrupas ar klašu audzinātājām, skolu atbalsta personālu un direktoriem

KĀ EMU:SKOLA PALĪDZ? 3 VISBIEŽĀK MINĒTIE IEGUVUMI

6. ATTĒLS

1. Palīdz **ieraudzīt katru bērnu** un rada iespēju **uzrunāt bērnus** – it īpaši tos bērnus, kuru grūtības neizpaužas ārējā uzvedībā
2. Iespēja klases audzinātājam un atbalsta personālam **ātri iegūt 360° skatu par bērnu**, apkopojot paša bērna, vecāka un klases audzinātāja redzējumu.
3. Viegli pārskatāmi, vizualizēti rezultātu skaidrojumi ar **konkrētiem ieteikumu nākamajiem soļiem** komunikācijai ar vecākiem un bērna atbalstā.

Pirmā reakcija, ka [skolēnam] stresa režīms – tā ir kļūda. Piezvanu – bērns izmisumā. Kavējumu nav, sekmīga, bet ir uz lūšanas robežas. Ļoti, ļoti labie bērni pakļauti stresam. Šobrīd slīd laukā arī «stumjamie» un «grūžamie», jo nav iespējams atbalstīt klātienē.

Klases audzinātāja, EMU:SKOLA pilota dalībnieks

Man liekas, ka šis ir tiešām noderīgs visām skolām – gan mazām, gan lielām. Jo citur nav tāda resursa, rīka, kas «smuki» saliktu kopā visu pušu viedokļus pēc 360° pieejas.

Skolas direktors, EMU:SKOLA pilota dalībnieks

Es redzu šeit rīku un atbalstu skolotājiem. No skolotāja pašlaik prasa, bet viņiem ir ļoti nepieciešams atbalsts darbā. Ja pretim dodam arī darbarīkus, nevis tikai sakām «dariet», kad skolotājs jau tā ir izmisuma stāvoklī, tad ir spēks, varēšana un darbošanās.»

Skolas direktore, EMU:SKOLA pilota dalībniece

Avots: Klases audzinātāju izvērtējuma anketa (n=179), klases audzinātāju, atbalsta personāla un skolas vadības komandas intervijas, 2 vecāku fokusgrupas.

VECĀKU UN BĒRNU IESAISTE BIJUSI SALĪDZINOŠI AUGSTA, BET SĀKOTNĒJĀS ŠAUBAS VARĒS PALĪDZĒT MAZINĀT TIKAI ATKĀRTOTA POZITĪVA SKRĪNINGA PROCESA PIEREDZE

Ņemot vērā skrīninga inovatīvo formātu, vecāku un bērnu iesaiste bijusi augsta – no 6968 izglītojamajiem 85% vecāku (vai pati izglītības iestāde) apstiprināja bērnu dalību. Turklāt 76% bērnu, kuri varēja piedalīties skrīningā, aizpildīja vismaz vienu no skrīninga anketām. Tomēr, kā bija sagaidāms, klašu audzinātāji bērnu un vecāku sākotnējo attieksmi pret skrīningu lielākoties vērtē kā šaubīgu – bija nepieciešami papildu skaidrojumi, lai pārliecinātu piedalīties procesā.

parunāties ar uzticības personu skolā it īpaši svarīga bija pandēmijas un attālināto mācību apstākļos.

Visbiežāk pieminētās barjeras vecāku iesaistei bija vecāku bailes, ka caur skrīningu procesu skola ieraudzīs, kas notiek viņu ģimenē un “mazgās netīro veļu”, kā arī to, ka kopumā pandēmijas apstākļos vecāki bija jau pārguruši no dažāda veida anketām un aptaujām. Tā kā EMU:Skola vēl ir jauns un nezināms process, vecākiem arī bija neskaidrība par to, kas tieši notiks ar datiem, kurš tos redzēs utt. Pilotskolu ieteikumi vecāku iesaistes uzlabošanai apkopoti 7. attēlā.

BĒRNU UN VECĀKU IESAISTE:

76% bērnu aizpildīja vismaz vienu no skrīninga anketām

85% vecāku (vai pati izglītības iestāde) apstiprināja bērnu dalību.

Pretēji sākotnējām klases audzinātāju un atbalsta personāla šaubām, pilots pierādīja, ka, ja bērniem pajautā pareizā veidā, tad liela daļa ir gatavi un vēlas atklāti stāstīt par savām emocionālajām grūtībām. Lai šādu atklātību nodrošinātu, bērnam jāredz klases audzinātājs, skolotājs vai atbalsta personāls kā uzticības personas. Skolas novēroja, ka iespēja

*Pēc skrīninga runājām ar bērniem. Jāsaka, ka **bērniem ir ļoti būtiski, ka zvana. Bija tikai divi, kas izvairījās, pārējie labprāt gribēja aprunāties un turpināt sarunu. Dažiem arī uzaicinājām vecākus uz skolu aprunāties. Bērni ir ļoti atklāti – var secināt, ka ir aktuāli runāt par šīm lietām.***

/Pilotskolas atbalsta personāls/

LAI UZLABOTU VECĀKU IESAISTI, SKOLAS UN PAŠI VECĀKI IESAKA VECĀKIEM IEDOT VĒL VAIRĀK INFORMĀCIJAS, BET ŠAUBAS VISEFEKTĪVĀK VARĒS KLIEDĒT TIKAI PAŠU POZITĪVĀ PIEREDZE

7. ATTĒLS

IESPĒJA REDZĒT SAVA BĒRNA REZULTĀTUS – veicinātu iesaisti, bet skolu pārstāvjiem pretrunīgi viedokļi, jo ļoti jāpārdomā saturs

IESPĒJA PĀRRUNĀT REZULTĀTUS AR KLASĒS AUDZINĀTĀJU UN BĒRNU – skolās, kurās klašu audzinātāji pārrunāja rezultātus, vecāki šo minēja kā būtisku ieguvumu

MĀCĪBU ATSĀKŠANĀS KLĀTIENĒ.

Klašu audzinātājas uzsvēra, ka klātienē vecāku iesaiste būtu daudz labāka

PARĀDĪT ĻOTI KONKRĒTUS PIEMĒRUS NO PROJEKTA – kādus rezultātus redz, kas tiek darīts utt., lai nav sajūta par «kaķi maisā»

TIKŠANĀS AR EMU:SKOLA PĀRSTĀVJIEM / SKAIDROJUMI KLĀTIENĒ VAI TIEŠSAISTĒ. Vecāki novērtēja materiālus, bet labāk gribētu sarunu vai lekciju, kur uzdot neskaidros jautājumus

UZLABOT ANKETU JAUTĀJUMUS – atsevišķiem «bērnišķīgajiem» jautājumiem

VAIRĀK INFORMĀCIJAS PAR DATU DROŠĪBU UN TĀLĀKO APSTRĀDI – kurš redz, kur tie glabājas, utt.

Avots: Klases audzinātāju izvērtējuma anketa (n=179), klases audzinātāju, atbalsta personāla un skolas vadības komandas intervijas

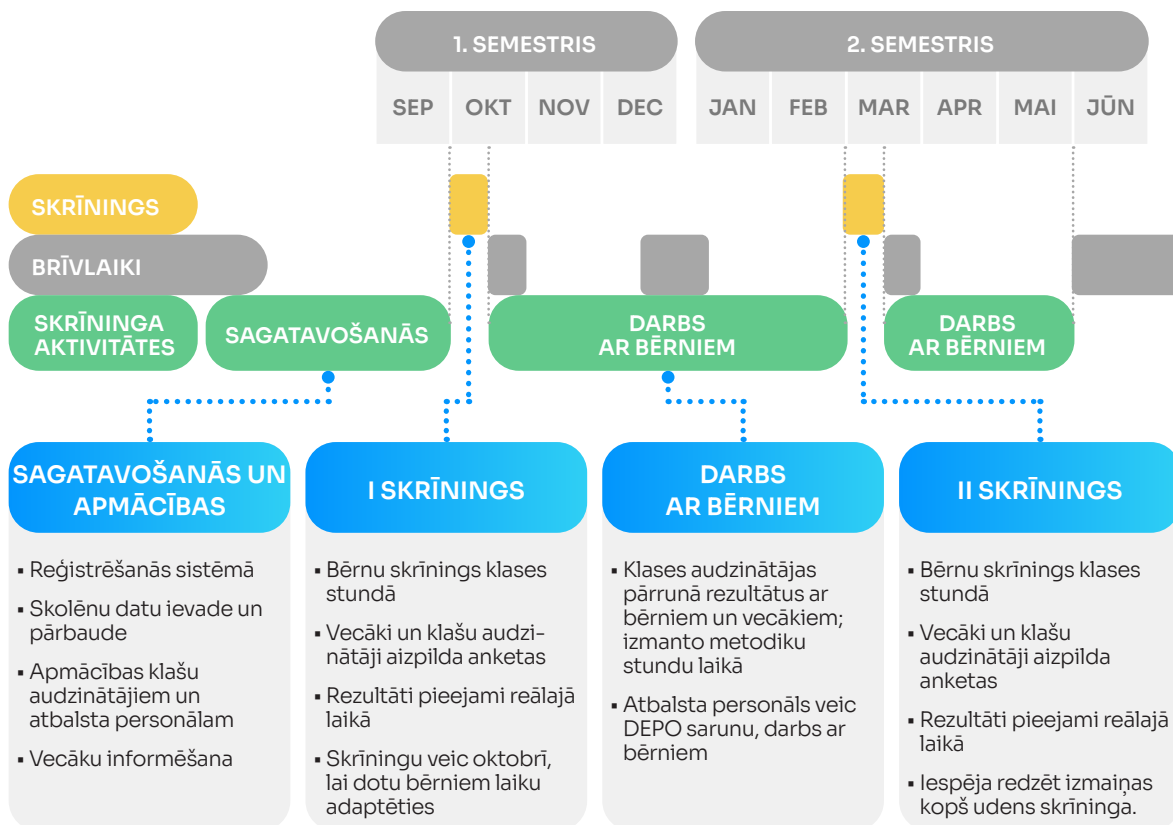
PILOTSKOLU VIDŪ VALDĪJA VIENPRĀTĪBA, KA MĀCĪBU GADA IETVAROS VĒLĒTOS VEIKT SKRĪNINGU DIVAS REIZES GADĀ.

Pilotprojekta laikā skrīnings norisinājās martā un aprīlī, bet rezultāti bija pieejami pilotskolām, sākot no aprīļa beigām. Mūsu un pilotskolu skatījumā mācību gada beigas nav piemērotākais laiks nākamo soļu veikšanai pēc skrīninga, tomēr tas bija vienīgais iespējamais scenārijs, ņemot vērā pilotprojekta specifiku (nepieciešamību apbērt datus, līgumu slēgšanas process utt.).

Tāpēc pilotprojekta laikā lūdzām izglītības iestādēm pašām identificēt, kas būtu piemērotākais un jēgpilnākais laiks skrīninga veikšanai, lai process pēc iespējas labāk iekļautos izglītības iestāžu esošajās pieejās. Pilotskolu vidū valdīja liela vienprātība, ka vēlētos skrīningu veikt 2 reizes gadā – oktobrī un martā. Šis grafiks nodrošina 3-4 mēnešus klašu audzinātājiem un atbalsta personālam, lai strādātu ar katra skrīninga posma rezultātiem.

SKOLU VIDŪ VALDĪJA VIENPRĀTĪBA – SKRĪNINGU VĒLĒTOS VEIKT 2-3 REIZES GADĀ

8. ATTĒLS

Avots: autoru apkopojums

SECINĀJUMI UN NĀKAMIE SOĻI

MŪSU
VĒRTĒJUMĀ
PILOTPROJEKTS
IR IZDEVIES.

Mūsu vērtējumā pilotprojekts ir izdevies. EMU:Skola – fonda PLECS un ekspertu izstrādātais bērnu emocionālo un uzvedības grūtību monitoringa rīks izglītības iestādēm – IZM atbalstītajā 15 izglītības iestāžu pilotprojektā ir pierādījis savu noderīgumu un guvis lielu klases audzinātāju, atbalsta personāla un direktoru atsaucību. Kā ar visām inovācijām, būs nepieciešams laiks un atkārtota pozitīva pieredze skrīninga procesā, lai pārliecinātu un iesaistītu tos bērnus, vecākus un skolas personālu, kuri pilotprojekta laikā pret EMU:Skolu vēl izturējās

šaubīgi. Lai to panāktu, būtiski, lai EMU:Skola dabiski integrējas izglītības iestāžu esošajos procesos mācību gada ietvaros.

Pilots ļāva gūt arī vērtīgu atgriezenisko saiti par nepieciešamajiem uzlabojumiem, lai sistēmu un pieeju kopumā padarītu lietotājam vēl noderīgāku – daļa no šiem tiks ieviesta jau no 2021. gada septembra, bet izveidots arī plāns tālāku uzlabojumu veikšanai (piemēram, rezultātu apkopojumu izveidošana izglītības pārvaldēm).

EMU:SKOLA DATI VAR KĻŪT PAR BŪTISKU ELEMENTU IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU KVALITĀTES MONITORINGA PIEEJĀ, BET TAD RĪKAM JĀBŪT PIEEJAMAM VISĀM IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒM.

Redzam EMU:Skolu ne tikai kā praktiskam atbalsta rīku klases audzinātājam un atbalsta personālam, veicot audzināšanas darbu un sniedzot atbalstu bērniem un jauniešiem, bet arī kā būtisku šobrīd iztrūkstošu instrumentu IKVD jauno izglītības kvalitātes standartu un tajos ietvertās pašvērtējuma pieejas "iedzīvināšanai" izglītības iestādēs Latvijā.

EMU:Skola sniegtie dati un analītiskie pārskati sniedz iespēju gan izglītības iestādes vadībai, gan dibinātājam nomērīt un sekot līdzi bērnu emocionālajai labbūtībai skolā, kā arī sniedz vērtīgus datus un analītiku, lai skola varētu novērtēt savu darbību pret attiecīgajiem kritērijiem jaunajā izglītības kvalitātes ietvarā.

Nodrošinot datu apmaiņu ar VIIS, būtu iespējams izmantot šos datus un radīt nepieciešamos analītiskos rīkus arī pašvaldību un valsts līmenī, lai papildinātu jau IZM izstrādātos kvalitātes monitoringa instrumentu klāstu, kā arī lai izmantotu šos datus rīcībpolitikas pētniecības nolūkos. Tomēr šādu soli būtu vērts spert tikai tad, ja EMU:Skola skrīninga procesu izmantotu būtiska daļa izglītības iestāžu Latvijā.

Esam jau spēruši mērķtiecīgus soļus, lai jau no šī rudens – ar pašvaldību finansiālu atbalstu – EMU:Skola būtu pieejama lielākai daļai izglītības iestāžu Latvijā. Tomēr mūsu redzējumā šim rīkam būtu jābūt pieejamam visām skolām Latvijā neatkarīgi no pašvaldības "maciņa biezuma".

